

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Aurifodina artium et scientiarum omnium

Drexel, Jeremias

[Antwerpen], 1641

Cap. II

urn:nbn:de:bsz:31-97047

CAPVT II.

*Altera singularis industria:**Lusus urbani, facetia, sales, & joci.*

EVLOG. Hic priori longè grandius volumen porrigo, dictis ac historiis festivioribus refertum. Hæc altera singularis industria est, Lepôres & historicam hilaritatem sectata. En librum minimè gracilem, amœniore historia plenum. Hic gaudium & risus habitant, & unus in his ordo est, esse sine ordine. Index, ut priora omnia, ita hic suis quæque elementis distinguit. Scitamenta, nuces, & mellita crustula pro pueris videri possunt hæc pleraque, sed mihi crede, nucleus & solidus cibus non deerit rimanti. Hæc, quamvis jocularia, politicos & urbanos mores non raro formant, subinde docent & sacros; litterata namque monita, & ad vitam salubria, hic non infrequentia; nonnullam etiam eruditionis supellectilem hæ chartæ subministrant. Hic apologi, fabellæ, sales ac joci, narrationes ludicræ, lepidiores historiarum, omnis generis facetiæ reconduntur. Sed quod superiori capite monebam, id repeto, idem moniturus circa sequentes industrias: Imitatores hæc in re si nullos habeam, aut paucos, non graviter indignabor. Hæc enim ferè omnia ad tertiam classẽ, scilicet ad *Hysto-*

risa

vica revocari possunt. Si enim in ea classe non judicavi sacra à profanis secernenda, nec ludicra etiam ab iis separanda existimo, ne quidquam tædii adducam iis, qui hac in re discipuli esse non recusant.

Sed ante omnia mei voluminis frontem seu inscriptionem lege; hæc est:

Sales

DICTIS, FACTIS;
FESTIVIS, RIDICVLIS:
APOLOGIS, FABVLIS;
PRISCIS, NOVIS;
FACETIIS, IOCIS,
EDITIS, INEDITIS,
CAVILLATIONI, DICACITATI;
VRBANÆ, PAGANÆ;
MORIBVS, LEPORIBVS
AVDITIS, INAVDITIS VARIE MIXTI.

Hæc libri frons est; materia risus hic abundans & copiosa. FAVST. Ignosce Præceptorum optime: Humanæ gentis vitium, ut nosti, curiositas est: aures mihi pruriunt ad hos lepôres & sales gustandos. EVLOG. Ergo in gustulum hæc habe, sed pauca: non hic libros excudimus, sed libri specimen, methodi paradigma & exemplum proponimus, præcticam, ut dixi, & mechanicam dissertationem instituimus, quæ non auribus solum, sed & oculis præceptiones datas ingerat. Ad rem.

Convivium erat non trium Charitum, non novem Musarum, sed ultra convivii leges,

leges, plurium amicorum. Convenerat inter eos, ut pro se quisque festivus aliquid narraret ad commendandam sui modimperatoris laetitiam.

Primus sic orsus est dicere : Vulpes prædivitis pagani domum expilatura per angustum foramen vir sese penetravit. Prædam nacta speratam & prorsus optimam, lautiis se farsit, quantum quidem venter capere potuit, quem ita distendit, ut, cum egressum moliretur, eadem via neutiquam jam amplius spatioso corpore transire potuerit, dum luctatur & hæret, adest mustela, & O te fatuam, inquit, quæ tentes nunquam successura : venter tibi nimium tumet: deplendus est ille prius, si quidem hoc ostio velis evadere; quare age, revome quod glutiisti, & tum demum per has fores fugam capeffe. Est cum & vulpi sua desit astutia, huic prorsus genuinum: Serpens lagenam est illapsus per angustum os. In hac caupona vinum in se ingurgitavit avidissime. Atque cum jam reditum pararet, omnem viam sibi sic inflato & magno nimium arctam reperit. Interventit vini herus, ac luctantem vidit in vino, & cum vino viperam, ad quam comiter: O mea lacertula, inquit, hæc quidem frustra conaris: Te potius rumpes, quam istud tam angustum ostium. Verum hoc age (si quidem ego tibi sum consilio) vinum, quod adeo ava-

rites

riter tibi ipsa propinasti , hilariter revo-
me , & redibis via , qua ivisti in hanc vi-
nariam domum. Apologus notat eos ,
qui sapè opes , quas male glutierunt , re-
move coguntur. Ita spongiæ jam tur-
gidæ exprimentur , tantumque reddunt ,
quantum biberunt. Subjungens alter: est
cum philosopho sua desit scientia. Æso-
pus , ille ingenii abundans , cum hero
suo non incelebri philosopho Xantho in
alienum hortum concessit. Hic hortu-
lanus philosophum velut arcanioris na-
turæ omnis scientissimum sacerdotem
interrogans : Qui sit , mi domine , in-
quit , quod sine radice , & semine tan-
tum lolii & inexpugnabilis graminis ,
tam largo & facili proventu succrescat :
neque hæ manus meæ illi quotidie ex-
tirpando sufficiunt. Et licet pedibus in-
visas herbas conculem , usque tamen
& usque sese attollunt humo , & felicis-
simè succrescunt. At vero olus illud ,
plantæque , quas cum stirpibus terræ in-
sero , inseras summo studio curaque fo-
veo , non æque tamen felici segete pro-
veniant ? Hic philosophus trepidare , &
anxius versare animo , quid demum re-
sponderet. Tandem aliud ab omni eru-
ditione sua impetrare non potuit , quam
remotum illud & frigidum : Hunc esse
singularem naturæ genium. Ad hæc sub-
ridens Æsopus : Atqui & ego , inquit ,
philosophus jam sum , hoc enim gladio

vel innumeros Gordios nodos solverim. Quare tam olitor, quam philosophus hominem urgent, ut, si quid nosset super ea re scitus, proferret. Servus igitur ingenio quam forma commendatior; Xanthe, ait, herbarum, quarum hic sponte, ultrò in iussu pallulant, sunt terræ hujus germana soboles, veri filii. At vero illarum, quas olitor aliunde petitas terrarum obtrudit, & inserit vel nolenti, privigni sunt. Ideo non mirum novercam in hos privignos minus esse benignam, quam in suos filios. Ergo & philosopho subinde deest scientia, ut vulpi astutia.

Dicentis vocem excipiens conviva tertius: Nonnunquam & convivatori, ait, defunt fercula. At certè non huic nostro, sed illi, qui ad tenue salinum invitare ausus diademata. Ruri quis invitaverat regem Philippum Macedonem, qui cum multis comitantibus ad cœnam paucis apparatus venisset, vidissetque hospitem ob id anxium, circummisit qui amicos clam moneret, ut fervarent locum rarioribus placentis, quarum expectatione, cum illi parcius vescerentur appositis, cœna omnibus suffecit. Nil tale nobis hic metuendum. Veniat rex Philippus cum suis, & epulum se dignum inveniet. Ergo & convivatori subinde defunt fercula.

Imo, ait quartus, non raro deest aurum Chry-

P
Chr
cem
iit, qu
hoc
rum
tunt)
quavi
do ne
pferat
benev
respon
dum.
amplu
fex an
redon
gratu
videri
dum
certat
re Por
locule
festu
qui m
donar
deest
pho s
Sicu
jecit
tiunc
quit,
ter al
Hanc

a

PARS III. CAP. II. 195

Chrysopeoio a. Ad Leonem X Pontificem Maximum ingeniosus veterator adiit, qui artem chymicam factitabat, quam hoc ævo exercent multi, qui, dum aurum quaritant, argentum etiam amittunt libellum porrigens, quem de auro & quavis propemodum materia conficiendo non sine eruditionis furo conscripserat. Pontifex donum non aspernatus, benevola manu admisit, & hominem responso liberali censuit remunerandum. Cum autem libelli auctor insigne amplumque sibi munus speraret, Pontifex amplam certè crumenam sed vacuam redonari iussit, addito dicto: Non ingratum sibi fuisse munus oblatum, & videri aurea munificentia compensandum: quia tamen ille ipse scientiam certam conficiendi auri calleret, judicare Pontificem, commodissimos ipsi fore loculos, ut habeat, ubi aurum à se confectum reponat. O aurificem miserum, qui mendicat aurum, quod facere, quod donare potest! Ergo & aurifici subinde deest aurum, sicut vulpi astutia, philosopho scientia.

Sicut & corvo agrotanti memoria, subjecit quintus, & simul ingressus narratiunculam: Corvus morti vicinus, inquit, gravissimè decumbebat. Huic mater assidens à lacrymis non temperavit. Hanc filius fracta & imbecilli voce, ne

O 2

sibi

a Goldmacher hat kein Gold.

tibi apploret, monuit; quin precibus longe potius suam sanitatem Diis commendaret. Cui mater: O mi fili, ait, apparet te serio ægrotare, omnis tibi memoria intercidit. Furtorum multiplicium non meministi? Et quem Deorum tibi propitium fore confidis, cum pane nullus sit, cuius tu aram non spoliaris, de cuius victimis nihil furatus sis.

Ægrotanti corvo simillimi, Antiochus rex Syriæ, qui Iudæos immanissime vexavit, & Maximinus Imperator Romanus, qui crudelissimis edictis & cruciatibus atrocissimis Christianos funditus delere statuit; uterque horum divina tandem exerente se iustitia in morbum terribilissimum lapsus, cum aliunde nulla spes auxilii affulgeret, ille Iudæos, iste Christianos enixissime rogavit, ut Deo suo pro reparanda valetudine supplicarent. O corvi! non meministis, quantum illos afflixeritis, quorum vota precesque nunquam exposcitis. Nimirum ægrotanti subinde nec mirum, labat facinorum commissorum memoria.

Ira subinde moribundo, quod mirissimum (conviva sextus addidit) non labat animus ullo metu. Et: Ferunt hominem fuisse, inquit, jam in patibulo, jamque in ipsis fatalibus scalis constitutum, nihilominus ore renidenti ad iudicem hæc infra spectantem dixisse: Misari se ubi senex ille non procul astant affige-

affigeret conspiciat, cum naso esset, admodum simo. Fuit, qui pariter in patibuli scalis jam consistens ultimum salutis poculum postularer. Porrectum est. At ille spumam è nobili zytho studiosissime diffans: Nephritidem, inquit, & calculos hæc generat. Ne igitur ex renibus laborem, caveo. O ridiculos, & ô insanos homunculos, quibus joculari libet in ipso aternitatis punctisistio! Sed mitto hanc hominum fœcem, de qua in has ipsas notas hinc illinc plurima excerpti. Addo hæc brevicula. Thomas Morus illustrissimum fidus Angliæ, cum rogaretur in carcere an non sententiam mutasset regiis decretis subscripturus; instare diem supremi fati, proinde aperiret animum, quid jam denique sentiret. Nec vero quidquam regi fore gratius, quam audire sententiam à Moro mutatam. Imo vero, ait Morus, mutavi. Ad eam vocem subito adstantium ingens fuit gaudium & applausus. At Morus suæ vocis interpret: Mutavi, ait, sententiam. Constituera enim antea barbam solam, nunc autem re pensiculatius examinata, consultissimum judicavi, barbam simul & comam præbere attendendam; cervices non subtraham securi. Hæc mea est sententia. Ite, illamque regi renuntiate. Mox ad amicum flentem subridens: Et, quid est, inquit, mortalis vita? Vivendo jam pri-

dem ibam ad moriendum, vel, quod sapientibus visum, in horas singulas moriebar. Ante ipsas mortis fauces tranquilla conscientia licet joci.

Cosmas Medices jam morti vicinissimus, cum paullo ante obitum à conjuge interrogaretur: Cur, cum vigilaret, oculos clauderet? Cuperem, ajebat, huic rei assuescere, ut, ubi mors clausura esset oculos, id ego paterer non invitus. Ita, inquiebat conviva sextus, moribundi sepe sine metu sunt.

Quemadmodum, inquit septimus, iracundi plerumque sine mente. Ferunt sartorem, quotiescumque in paupertina mensa, olera minutim confecta apponebantur, iis pro loco suo signum crucis imprimere consuesse. Hic adeo religiosus opifex inter reliquas operas alebat famulum, aliis sagaciorem, quem cum ea res animadvertisset quandoque, primum quidem id heri sui religioni tacite transcripsit: at vero cum id saepe sapius jam facitantes oblique observitasset, non religionis sed gulæ ergo fieri conjecit, quippe in depressos illos oleris sulcos ex omni ferculo redundans pinguedo colligebatur. Quare idem ille famulus, ut primum solenne suum tenentem herum observavit, extemplo manu involans in patinam, sulcos illos pinguiore circumducto cochleari turbavit atque confudit. Hæc elusum se conspicatus,

& ole-

& olere ipso jã multo turbatior, exasperari iracundia, graviter stomachari, & sublatum ex mensa ferculum per patulas fenestras indignabundus præcipitare in viam: mox famulus convolutam raptim mappam cum omni instructu pransorio, pari jactu eadem via sequi jussit; & ad herum: Ergo magister, inquit, jucundi hodie infra comperdebimus? (*Magister wollen wir heut brunden essen?*) dignum profecto Cynica hac cœna triclinium. Mens iracundis deest: nam Annæo Senecæ Ira, brevis est infania, impotens sui, decoris oblita, necessitudinum immemor, rationi consiliisque præclusa, causis vanis agitata, ruinis simillima. Arida & ab igne corripit facilia, scintillam quoque foveat usque in incendium. Ita grandis iræ exitus, furor est; ideo ira vitanda est, non tantum moderationis, sed & sanitatis causa. Ab iracundis mens & prudentia longe est.

Sicut, excipit octavus, à tironibus experientia. De Anachoreta unius dieculæ, nihilne umquam, ô viri, audistis? Nihil, ajunt, unaque rogant, ut narret, suam quoque symbolam collaturus in cœnam & à dictis & à ferculis tam lautam. Mox

O 4

igi-

a Seneca l. I. de Ira. & epist. 18. fine. Sic & Themistius, Brevem furorem definit Iram. Cato Priscus: Iratus ab insano non nisi tempore distat. Philemon poeta Græcus: Insaniam omnes nos habet, cum irascimur.

igitur octavus: Ferunt, inquit, sub prima initia Societatis I E S V miræ simplicitatis tironem fuisse. Iacobus is audiebat, homo cætera bonus, modo non nimium bonus esse voluisset. Primo quidem ad religiosam familiam Parisiis venit, nec inter illos male se gessit, nisi quod subito eremum adspirare cœperit, nec aliud audire voluerit, quam cultum solitudinis. Ergo missione impetrata Lutetiam abiit, & inibi nescio quam silvulam ingressus, æternum, ut putabat, domicilium ibi fixit. Atque tu mihi jam bone Anachoreta salve. Diem unum eo loci exegerat inter quercus: atqui hic dies sæculum fuisse putandus est. Nocte intempesta, quæ illi prima fuit in hoc hospitio, agastones, qui Lutetiam in mercatum ibant, nemus ingrediuntur, tarda, nec expectato sonitu, quatit ungula campum, accedunt tintinnabula & nola, quæ nocturnam formidinem mirè auxerant. Hic bonus ille eremicola, fere jam funus, attonari & pane in saxum obrigescere, nec aliud credere, quam omnem inferiorum lemūrum plebem in suum caput ire: nec aliud misero subsidium occurreret, quam ut à sacris vocibus opem posceret, ingenti ergo voce I E S V M & I E S V Matrem inclamare: subinde & illud ingeminare: Et Verbum caro factum est, &c. Audierat enim & D. Ioannis Euangelium contra stygios

ala-

alastoras facere. Vix diluculavit, cum ille vasa colligens, amata solitudini longum vale dixit, & ad Religiosam domum remigravit, ubi ita brevi profecit, ut Christo complures reconciliarit, pupillis & orphanis, quos in plateis reppererat, stipem corrogarit sæpius, jam bonus adjutor, antea tam malus eremita. Nimirum defuit experientia, & subsidium opportunum.

Hic nonus conviva: Cùm, inquit, subsidii opportunitas deest, quærenda ea est, quæ licet, quod à vasfro animali discas. Audio viro primario simium fuisse, qui, quod domesticus esset juxta ac gratiofus, per ædes libere discurrebat. Quadam vero die, dum ante culinam excubat stomacho suo militaturus, cocus quidem eas excubias observavit, sed dissimulavit observasse, nec pro more quidquam dedit in stipendium. Enimvero ubi miles videt, se spe sua frustratū, mox in culinam, & simul, abeunte coco, in focum. Accidit autē, ut eo tempore prunis castaneæ torerentur, quarum odor, qui vix jejunum exploratorem advertisset, simium accivit: ascendit ergo focum, vidit arridentes sibi castaneas, sed, quod dolebat, intra ignem parturientes. Maturat ille mox opem, & obstetricante manu partum tollere conatur, sed infelici successu, quippe qui & ipse ardoris impatiens adustos digitos retraxerit. Dum verò consilii anceps hæ-

ret, selem conspicit musculis insidiantem, eamque mox invadit, & quantum renitentem, & sibilanti ore fulminantem ad vicariam operam cogit; producit, inquam, suisque manibus felis pedem apprehendit, & sic eo ministro castaneam unam post alteram è prunis extrahit. At felis tam barbaræ servitutis impatiens horrende in lupum ululavit, illisque insolitis lamentis auxiliarem coci opem sibi accersivit.

Continuò conviya decimus narrationem de simio excipiens: Opportune mones, inquit, ut nemo nostrum abeat asymbolus, audite simili infelicem exitum. Habitabant unâ simius & marina testudo amicissime, mensamque pane communem habebant. Invidebatur eis à serpente hæc mensæ societas, & tantus amor. Nec aliud quærebatur, quam nocendi occasio & amicitix dissolutio, quæ talis fuit. Febrile cœpit simius, nec pharmacum morbo scivit: serpens, uti catus medicus, accedens & visens ad simium: O hominum, inquit, simillime, tuus morbus sanari se patietur, sed non nisi corde testudinis. Et fortassis si roges, ipsa non negabit affectu in te tam prona. Simius valetudinis amans medicum hoc consilium exposuit testudini, quæ uti cata erat, in hunc sensum respondit: Nos id genus testudines cor nostrum non semper nobiscum gerimus; meum certe mihi trans

marc

mare est : sed hoc agamus, una iter faciamus, ego natandi perita tergum sessori tibi præbebo. Ex ordine, & consilio omnia hæc facta. Pontum ergo una ingrediuntur, cumque jam in medio fere ponti essent, testudo sessori suo se subtraxit & undis abdidit: miser sumius natandi imperitus, qui februm igni perire horruit, aqua maris periit. Sed vera turbata amicitia, imo conjugii concordissimi disturbati historia hæc est. Immisit dæmon vetulam in uxorem optimi mariti; quæ primò, uti consilia sua celarentur, rogavit, habere se quod suaderet & moneret. Iussa dicere: Tuus, inquit, vir, ancillam magis, quam te amat, nec fidem tori servat, hodie empturus est aliquid, non tibi, sed famulæ. Eadem anus alio loco & tempore virum etiam aggressa: Tua, inquit, uxor alios præter te habet conjuges, quos amet, & à quibus ametur. Persuasit & huic mendacium, nam hoc addidit argumenti: Reperies, ajebar, noctu cum novaculâ lectum petentem, & vitæ tuæ insidias struentem; credidit miser. Post hæc vetula ad uxorem rediit: & Si vis, inquit, huic malo remedium invenire, me audi, res factu facillima est; ubi te nocte hac cubitum contuleris, novaculam tecum fumes, novaculam, ajo, non aliud instrumenti genus, jam dormienti pauculos pilos e barba præcides, ita illum tibi denuo conciliabis, & à tur-

pi

pi amore avertes; credidit etiam misera
& fecit uti suaserat orciniana focaria.
Nocte illâ maritus se in lecto compo-
suit, & somaum, imo & ronchos simu-
lavit, tum mulier pilos barbitii præcisu-
ra novaculum expedit, cum maritus vi-
gil & paratus: Hic ego te, inquit, depre-
hendo scelus, tun' vitam mihi eripere?
quin ego stylum verto, & hac ipsa nova-
culâ animam tibi statim extorqueo: sed
differo manus violentas, &c. tandem
certe, etsi serò, fraus impurissimæ vetulæ
deprehensa, & conjuges in amorem re-
conciliati.

Vide igitur, cui fidas, ait convivarum
undecimus. Aliud sæpe lingua promptū,
aliud ore clausum tenemus: arcana pe-
ctoris detegere rarum, nam quandoque
etiam noxium est. Atque ut & ego me-
am dem symbolam, gladiatoris illauda-
bilem astum attendite. Lanista fuit, qui
nihil ita faciebat exactè, quin posset, si
vellet, exactius; nec discipulis omnia suæ
artis mysteria pandebat, quin sibi, quod
solus sciret, reservaret. Habuit hic è tiro-
nibus audaciorem aliquem, qui adeò sibi
in eâ arte profecisse visus est, ut magistrū
vel æquaret, vel superaret. Quare experi-
undæ arti suæ, magistrum provocat ad
duellum, idque de capite. Pacta convên-
ta erant, licere uti quibuscumque quis
posset artis arcanis; progrediuntur. Diu
ventilant pro more: tandem & congre-
diun-

diuntur. Iamque magister tironi immi-
nens : Atque , ait , non ita convenit inter
nos , ut mihi cum duobus certandum sit.
Discipulus malè cautus respicit , ecquis
à tergo adjutor sibi adstet. Hic magister
occupat , & gladium vi librans in caput,
qua potest mole intorquet , sternitque
miserum cum hoc dicto : Den Straidh
hab ich dich nit gelerth. Augustæ Vindeli-
corum præsigniores duo gladiatores e-
rant , quorum ille Phittipp Räßstein / iste
Hans Räßstein audiebat , ille Drusiano
gladio (im Rappier) iste macharà (im
Schwerdt) pugnabat. Uterque eodem
ludo fauciatus est non perfunctorie : cum-
que è palæstrâ descendissent , populus è
re jocum faciens clamavit : Däß Räßstein
hat man gestochen / und däß Räßstein geschla-
gen. In alienum corium ludere , perfa-
cile.

Duodecimus conviva demum : Sem-
perego auditor tantum ? inquit. Vt no-
veritis etiamnum mihi constare memo-
riam. Primus vestrum quandoque vulpi
deesse astutiam ; Alter , philosopho scien-
tiam ; Tertius , convivatori lautitiam ;
Quartus , chrysopœio aurum ; Quintus ,
agrotanti corvo memoriam ; Sextus , pa-
tibilandis nonnumquam non defuisse
latitiam ; sed deesse , ajebar Septimus , ira-
cundis prudentiam ; Octavus , Anacho-
retis tironibus experientiam ; Nonus , si-
milii vastramentum ; Decimus , simii infor-

tu-

tunium; Vndecimus, gladiatoris consilium malignum persensuit, addam ego furis ingenium non spernendum. Mens omnium nostrum, ni fallor, erat, hoc adstruere; cum plurimum ubique soleat defieri, huic convivio nostro nil deesse in modimperatoris nostri liberalitate nihil desiderari posse. Sed ne mea desint symbola, de Mercurii alumnulis hæc accipite. Ferunt in terra Italia furem fuisse prælustrem, qui ipsum suum magistrum, futurumque omnium antesignanum Mercurium, aut Mercurii filium in arte hac vinceret. Erat is probe doctus occulte tollere, clam surripere, milvinis unguibus quicquid attraxisset, suum facere:

Nec fuit Autolici, tam piceata manus a.
multas ille domos jam expilarat, plures crumenas exenterarat, fortunam denique ubicumque reperiebat, amabat; manus nusquam apud se habebat; dixisses illum apud veteres Ægyptios natum, qui furta omnia licita sibi fecerunt, & impunita; aut etiam apud Lacedæmonios, sobrios illos & acres viros, apud quos jus atque usum furandi fuisse dicunt; idque à juventute eorum (Gell. l. i. c. 18.) Talis & iste, dignissimus sane, qui tandem præaltę crucis candidatus fieret, in sublime tolleretur, & in longissimam litteram tenderetur. Sed vivebant adhuc in homine

me-

a Martialis l. 8. epigram. 59.

melioris animi igniculi, & necdum omnes ille monentis conscientię exstinxerat: ita homini religio incessit, ut subito vellet vitam in melius mutare, furatinam desinere, impiatum animum ab omni noxâ serio emaculare. At multa erant, quæ ultrocurrentē jam incitarent, jam & revocarent denuo. Ecquid enim, ait ille secū, hunc ego familiarē carnificem & domesticum tortorem, ecquid hos ego inferos circumfero, stimulantem usque & usque conscientiam? vulturem intra me pascō; una hunc ego exomologesi jugulavero. Sed quid dicent, imo quid dicet venter esurire indoctus? & quid tandem dicent hæ manus non ligonibus insuere sed furtis? Ergo æternum sit crucier, & vivus adhuc tartari poenas tolerem? finiam tandem quotidianam hanc lanienam, & quicquid tot annis noxarum male contraxi, dieculâ una, imo horula una bene diluam; obfirmo animum, & templū peto. Bonæ cogitationes istæ, conatus fuerunt boni, modo fuissent etiam diuturni: quid enim consccleratum animū juvat expiassē, si eadem statim pericula repetas? Templum ergo adit quærendo sacerdoti, apud quem vitam priorem omnem recenseret, & una confessione se eximeret à culpa omnium scelerum. Amavit hominem fortuna, quem alias semper (uti & fortunam homo) & primo ingressu aspectuque sacerdotem offert, credes

deres ad hoc eò jussum ire, nec ab aliis id temporis occupatum. Lavernio, prout asueverat, pensili gradu ad sacrum tribunal perrexit, ingenuat, frontem notat, demum & narrare orditur longos annales, atque à primis retro annis omnem vitam retere: sed & gemitus addere, altius subinde suspirare, pectus etiam tundere, omnia demum facere pro more serio resipientium. In sesquihoram pæne utrimque disceptatio hæc tenuit. Sacerdos multa monere, terrere, rogare; summum tribunal, ima tastara, & viciniam mortis proponere; ille ad omnia ingemiscere, emendationem promittere, denique omnium scelerum veniam accipere: interea dum res longius extrahitur, tabellio in hanc ipsam ædem sacram è via divertit, & occasionem nactus tam commodam purgandi animi, hastulam viatoriam ad confessarii sedile adclinat, & egressurum illum prætolatur, securus furti ob tantam loci religionem. Manticularius jam sceleris omnis purus, post ultima sacerdotis verba lætus & alacer surgit imperata facturum. At, o consuetudo prava, quantum tibi virium est in humanos mores! loco ille nondum abierat, cum hastulam videt politam, & affabre factam, mox oculum, dein & manum injecit, & ubi prius omnia celerrimo oculorum rotatu circumspexit: Quod Deus fortunet, inquit, sic vitam novam ordior (à Dio, che mi faccia bon. cominciare una vita nuova,) & cum

dicte

dicto è templo pernìciter ad noras sibi latebras evolavit. Nimirum hoc est proficere, qui antea fur tantum fuerat, jam & sacrilegus esse didicit.

Huic subjungo supparem. Fur non tantum viscata manus, sed & ingenii fuit festivi. Hic in æde amplissima multum circumspiciens, aliud non vidit, quam sui principis; Mercurii, statuam; quam aggressus: Memini, inquit, me etiamnum puerulum in scholis sæpe audire, à discipulo quandoque superari magistrum: tumi optime Mercuri, facunde nepos Atlantidis, meus quidem præceptor fuisti, sed da veniam, & patere, ut præceptorem vincat discipulus. Dixit, & statuam abripuit. His & istud addo. Affirmavit fide dignus hoc sibi factum quod narraturus, pro percepto liquere. Audierat caupo quispiam ex hospite suo, die crastini, seu extremo noctis, antequam dilucularer, Coloniam iturum in mercatum: & recte est, inquit, comes ero. Paciscuntur ergo de hora, qua ut expergesiat, impensè rogat hospes, aut fur potius. Interea clam vaccam subducit, & in via avia arbori alligat; rediit ad cauponam, & manecum caupone surgit, inquitque iter. Venitur ad locum ubi furtiva vacca latitabat: hic diversitoris comes: Quæso te, inquit, pederentim procede, in proximo pago mihi negotii quid est cum debitore rustico. Caupo ergo solus progreditur.

Mox assequitur alter cum vacca; &, me miserum, inquit, pro pecuniis optima fide datis, en vaccam recipio vix ossibus harentem. Caupo contra bovem dilaudans: Nisi, inquit, ipse heri vaccam meam stabulo conclusissem, hanc ipsam esse jurarem, adeo ex toto illi similis est. Veniunt coloniam. Furi in foro boario, à quo sæpe inemptas pecudes abegerat, conspici tutum non erat; rogat ergo cauponem socium, faceret sibi hanc gratiam, atque dum ipse majoris momenti negotium curaret, vaccam illi venderet. Non recusat alter, vendit bovem, pretium expectato majus bona fide refert. Ad quem manticularius: Te hominem, inquit, fidum & plenum officii: cape tibi hanc rei venditæ partem: simul aureum protulit: & quia (addit) majus quam vel exigere vel sperare pretium poteram, è bove recepi, una prandeamus: de rationibus tibi nulla cura sit; atque quo prandium lautius instruamus, duas ego assas gallinas præstinabo è proxima publica coquina, ubi horum opsoniorum & varietas & vilis annona est: huic rei, quæso, tu bona hospita duas mihi stanneas lances præbe. & ne quid gestem pateat, pallium tu tuum mihi injice. Promptos habet & obsequentes: illa discos, iste mantelum aptat furi, imo donat. Abiit fur latus tam opimis spoliis: interea cauponis filiola adest præ foribus, parenti nunt-

P A R S III. C A P. II.

nuntiatura, bovem noctu à fure abactum. Ad nuntium caupo exterritus, ait: Da schlag der Teuffel zu / & mox nequissimam vafritiem sui comitis advertens: Ego ipse, inquit, rem meam vendidi. Interea gallinæ assantur, sed plumæ illas alio avexerunt, una cum suo Mercurio. Ita nec pallium, nec gallinæ, nec fur hæstus redierunt.

De Mercurio dixi, num & de Mercatore addam? Cunctis annuentibus: Erat Mercator, inquit, auri, ut sit, quam templi amantior, rerum dives, virtutum egenus. Hunc conjux identidem monere institit: rem divinam cordi haberet, non forum usque & usque & usque solum forum, sed & templum frequentaret. A Deo & divinis rerum omnium principium esse capiendum; à caelo potius expectandos esse thesauros, quàm à pelago. Hanc surdo fabulam occentarat sapius, numquam tamen emendari potuit contumax consuetudo; nec tamen destitit pia mulier domi concionari marito, qui nollet conciones audire in templo, identidem monens infelicissimum futurum, si pergeret obstinare. Tandem, tandem è filice istopietatis scintilla excussa est, & Quid, inquit, toties molesta es? non licet abesse foro, sine rei nostræ certo dispendio. Sed hoc agamus, ego forum pro me & pro te, tu templum pro te & pro me adito. Sic opere partito rei familiari curabi-

mus, divinam tamen non negligemus. Consilium videbatur non adeo improbum. At at vicaria pietate cælum mercari, juxta putes ac sine alis volare. Nocte ergo proxima visus est sibi mercator iste ad tribunal in aere situm citari una cum conjuge. Ut primum ante Iudicis conspectum factus est, omnia in judiciorum formam composita, formidinem accenderunt. Stetit accusator, & dixit, firmarunt testes, sedit Iudex inadulabilis, contraque improbos immisericors; sententia demum lata est in divortium mœstissimum, nam uxori cælum, ut quæ illud unice ambiisset, additum est, tartarum marito. Neque mora, uxor stellato calle ad gemmatum palatium tendere, jam & ingredi; hic miserrimus maritus ad fores exclusum se miseranter ejulare, & postulare admitti; cum palatii illius janitor: Abi, ait, mi homo; uxor tua pro se, & pro te huc ingressa est; tu ad inferos pro te, & pro illa nunc abi. Redit miser post se verum hoc somnium ad se, & ad vitam meliorem.

Sed ego hic, Faustine, manum de tabula. His talibus, hic quem cernis liber, plenus est. Innumera sunt hujus farinæ, quæ in sales meos excerpfi. Ista vero in specimen recitavi, in quæ primo incidi. Et ne prolixior narratio foret molesta, cōvivis assignavi has facetias exponendas. Sed nunquid & partē Iudicis in hos Sales videre

P A R S III. C A P. III: 213

videre cupis? Litteram ex ultimis Alphabeti litteris do istam, hactenus non monstratam.

Via ad inferos qualis.

Vesina pellis ante captum ursum vendita.

Vxor mala, ma'um inemendabile.

Valetudo regi a stulto restituta, principi à simia.

Vinum aquis submersum.

Vinum Iovi Servatori mixtum.

Vini vis admiranda.

Venatis sapientia philosophi.

Varietas placet.

Vivus interrogatus num viveret.

Volantes homines.

Vxores viris imperant.

&c. &c:

Hæc, Faustine, de jocis, salibus, facetiis excerpendis, aut annotandis dixerim. Tu vero probe memineris, me parte hac terria de singularibus industriis agere; quas hac forma adhibere, fortasse non cuivis promptum. Muneris istius est, quod ego mihi sumpsi, monstrare omnigenos enotandi modos. Capiat, qui potest, & in rem suam trahat.

C A P V T I I I.

Tertia singularis industria.

EPITOMÆ in Casarem, Baronium, T. Livium, Corn. Tacitum, Suetonium, Tranquillum, C. Salsium, Q. Curtium, Iulium Casarem, Ann. Senecam, utrumque Plinium, Iustum Lipsium, alios complures.

EVLOG. Aliam tibi hic industriam, sed singularem, sed meam monstro. Vis

P 3

imi-